

MEMO

Aan : Stuurgroep Krachtig Noordoostpolder
Van : Projectgroep Krachtig Noordoostpolder
Datum : 26 november 2013
Onderwerp : Risico-inventarisatie sociaal domein

Aanleiding

Mede naar aanleiding van de drie decentralisaties (jeugdzorg, Participatiewet en AWBZ/Wmo) en de toenemende druk op de diverse afzonderlijke (rijks- en gemeente) budgetten in het sociaal domein, is in 2012 een totaal meerjarenoverzicht gemaakt van de budgetten in het sociaal domein. Op basis van dat overzicht is een kwalitatieve en kwantitatieve risico-inventarisatie voor de komende jaren gemaakt. Deze is vertaald naar maatregelen om de risico's van structurele aard te beteugelen en maatregelen die nodig zijn om de incidentele risico's af te dekken. Belangrijkste resultante van het laatste (het afdekken van incidentele risico's) is het instellen van de koepelreserve Sociaal Domein.

Doel en opbouw van deze memo

Bij de exercitie van het afgelopen jaar is afgesproken dat de risico-inventarisatie onderdeel is van de reguliere P&C-cyclus. Gelet op de ontwikkelingen sindsdien (regerakkoord, sociaal akkoord, zorg akkoord en de recente presentatie van de rijksbegroting 2014 door het kabinet) is gevraagd naar een actualisatie van de eerdere risico-inventarisatie. De nu voorliggende inventarisatie biedt een actueel en integraal beeld van de risico's in het sociaal domein voor het jaar 2014 en de jaren 2015 en verder. Op basis van deze inventarisatie kunnen besluiten genomen worden ten aanzien van te nemen beleidsmaatregelen, de omvang en inzet van de koepelreserve Sociaal Domein en de investeringen in het sociaal domein in 2014.

Hierna volgt eerst een inventarisatie van de risico's per deelterrein van het sociaal domein. Hierin is een onderscheid gemaakt tussen de risico's voor 2014 en de risico's voor 2015 en verder. Bij de risico-inventarisatie is direct opgenomen welke (beleids)maatregelen worden genomen. Na de risico-inventarisatie volgt een paragraaf met betrekking tot de hoogte en inzet van de koepelreserve Sociaal Domein ten behoeve van incidentele risico's voortvloeiend uit openeinderegelingen en gemeenschappelijke regelingen.

Risico's sociaal domein

In het gemeentelijk sociaal domein doen zich grofweg twee soorten financiële risico's voor. Op de eerste plaats zijn dat risico's die te beheersen zijn met beleidsmaatregelen. Daarnaast zijn er risico's die slechts beperkt door beleidsmaatregelen te beheersen zijn.

Voor wat betreft het eerste soort zijn beheersmaatregelen actueel verwerkt in de geldende beleidsplannen (en worden verwerkt in de nieuw op te stellen beleidsplannen) of jaarlijks te actualiseren uitvoeringsplannen (bijvoorbeeld het Uitvoeringsplan WMO of Investeren in Bezuinigen). Tevens wordt op korte termijn bijgestuurd gedurende het jaar op de daarvoor geëigende momenten in de P&C cyclus.

De beperkt te beheersen risico's betreffen met name de opneinderegelingen, zoals de verstrekking van bijstandsuitkeringen (BUIG), de compensatieplicht (WMO) en het minimabeleid. Ook de financiële risico's in gemeenschappelijke regelingen zijn beperkt beheersbaar, omdat het bijsturend vermogen beperkter is. Denk bijvoorbeeld aan een niet-sluitende begroting van of financiële tegenvallers bij de GGD of de GR IJsselmeergroep. Wanneer dergelijke risico's zich daadwerkelijk voordoen kunnen zij een aanzienlijke impact op het weerstandsvermogen van de gemeente hebben. Met de huidige koepelreserve Sociaal Domein, die op basis van de risico-inventarisatie van 2012 is gesteld op een benodigde omvang van 6 miljoen euro, kunnen de incidentele risico's worden opgevangen en kunnen beleidsmatig onderbouwde investeringen ten behoeve van het structureel beheersen van risico's worden gedekt.

Hierna volgt een actuele risico-inventarisatie voor de diverse deelterreinen van het sociaal domein.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Met ingang van 1 januari 2013 is nieuw "gekanteld" beleid van kracht gegaan en werkt de uitvoering op een "gekantelde" werkwijze. Hierbij staat het stimuleren van de eigen kracht en mogelijkheden, het benutten van het sociale netwerk en algemene voorzieningen en de (financiële) eigen verantwoordelijkheid centraal. Hiermee wordt onder meer ingespeeld op:

- Van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij;
- bezuinigingen op Rijksmiddelen en gemeentelijke middelen;
- toenemende zorgvraag;
- compensatieplicht (opneinderegeling);
- toenemende beroep op de Wmo als gevolg van de extramuralisering van zorg door onder andere het afschaffen van een deel van de zorgzwaartepakketten;
- groei aan taken vanaf 2015 (decentralisaties uit de AWBZ) gepaard gaande met beleidsvrijheid en financiële verantwoordelijkheid (inclusief efficiencykorting).

Op dit moment is het de verwachting dat in 2013 binnen budget uitgekomen wordt. Door hierboven genoemd gewijzigd beleid en uitvoering wordt een onderbesteding van het budget van rond de € 500.000 verwacht. Uiteraard kan dit in de loop van het jaar nog veranderen. Daarnaast wordt vanuit de derde fase bezuinigingen een korting van € 200.000 op de Wmo vanaf 2014 doorgevoerd.

Risico's 2014

In de septembercirculaire 2013 zijn de maatstaven geactualiseerd waarop integratie-uitkering Wmo is gebaseerd. Vanwege een indexering en het besluit van het kabinet om de eenmalige korting van € 89 miljoen in 2014 - die conform het Regeerakkoord was ingeboekt op het budget voor huishoudelijke hulp - geen doorgang te laten vinden vallen de bijgestelde integratie-uitkeringen hoger uit dan in de meicirculaire 2013:

Jaar	Meicirculaire '13	Septembercirculaire '13
2011	€ 3.530.329	€ 3.530.329
2012	€ 3.625.835	€ 3.621.449
2013	€ 3.686.396	€ 3.718.657
2014	€ 3.741.340	€ 3.986.820

De wijzigingen voor de jaren 2011-2013 worden aan het eind van het jaar verrekend met de koepelreserve Sociaal Domein. Tegenover de verhoging van de integratie-uitkering staat het volgende:

- In tegenstelling tot hetgeen wat in het Regeerakkoord is opgenomen blijft het voor nieuwe cliënten in 2014 mogelijk om een beroep te doen op **huishoudelijke hulp**. De korting van € 89 miljoen in 2014, die conform het Regeerakkoord is ingeboekt op het budget voor huishoudelijke hulp, is van de baan. De voorgenomen korting per 2015 op het budget voor huishoudelijke hulp gaat

- echter wel door, zij het verzacht. Gemeenten houden 60% van het budget in plaats van 25% om breed in te zetten voor ondersteuning van burgers.
- In het Regeerakkoord is afgesproken dat de bestaande regelingen voor financiële compensatie (Wtcg, CER en de regeling specifieke zorgkosten) worden afgeschaft. Het budget van de bestaande regelingen wordt gehalveerd en vanaf 2014 (oplopend tot circa € 700 miljoen structureel vanaf 2017) overgeheveld naar het gemeentefonds. Gemeenten kunnen een **maatwerkvoorziening** creëren door het compenseren van beperkingen met voorzieningen via de Wmo of het geven van directe inkomenssteun via de bijzondere bijstand.
  - Het kabinet **extramuraliseert de lichte zorgzwaartepakketten** in de AWBZ voor nieuwe gevallen (23 jaar en ouder per 1 januari 2013). Per 2014 komen daar nieuwe groepen bij. Het merendeel van de populatie waarop deze maatregel betrekking heeft zijn ouderen met lichte beperkingen. Deze mensen zullen mogelijk langer een beroep doen op de Wmo, omdat zij thuis blijven wonen en daar de benodigde ondersteuning regelen.
  - Mogelijk worden meer Wmo-passen aangevraagd door de bezuinigingen in het **AWBZ-vervoer naar dagbesteding**. Officieel valt dit (nog) onder de AWBZ. In de vraagverheldering moet daarom goed worden doorgevraagd naar de vervoersbehoefte. Daarnaast nemen de kosten mogelijk toe, omdat volgens recente jurisprudentie geen inkomenstoets toegepast mag worden, wat eerder wel gebeurde. Hierdoor kan het zijn dat meer taxipassen verstrekt moeten worden.

Voor 2014 zijn de volgende interne ontwikkelingen relevante in het kader van de risico-inventarisatie:

- De overeenkomst met de leverancier van **hulpmiddelen** wordt voor 2014 geïndexeerd. Dit leidt tot stijging en mogelijk overschrijding van de budgetten. Met name bij de vervoers- en woonvoorzieningen kan een knelpunt ontstaan. In het najaar van 2013 start de nieuwe aanbesteding hulpmiddelen om te komen tot een nieuwe overeenkomst met ingang van 1 januari 2015.
- Op basis van de vervoersovereenkomst **regiotaxi** worden de tarieven (die de vervoerder doorberekent aan provincie en gemeenten) jaarlijks geïndexeerd met de NEA-index voor de taxibranche. Dit leidt tot een stijging van de zonetarieven met ingang van 1 januari 2014.
- Er moet in de derde fase **bezuinigingen** € 200.000 bezuinigd worden op de Wmo. Dit wordt verwerkt in de begroting voor 2014

Risico's 2015 en verder

De hervorming van de langdurige zorg kent een forse financiële opgave. Ook voor gemeenten. De overhevelingen van de begeleiding en het kortdurend verblijf naar de Wmo gaan gepaard met efficiencykortingen van 25%. Het budget dat gemeente vanaf 2015 ontvangen voor de uitvoering van deze taken en de verhouding van dit budget tot de feitelijke kosten is nog niet bekend.

In de septembercircular 2013 is (ondanks dat dit werd aangekondigd) door het Rijk nog geen inzicht gegeven in het budget voor de nieuwe taken vanaf 2015. Een meer accurate inschatting is daarom nog niet te geven. Het Rijk heeft aangekondigd in oktober met cijfers te komen.

Hulpmiddelen zoals rolstoelen en scootmobiel worden verstrekt door gemeenten binnen de Wmo. Hiervoor geldt een plicht tot hergebruik. Er wordt taakstellend uitgegaan van een structurele opbrengst van € 50 miljoen. Voor 2015 en verder wordt de uitname (verlaging Wmo-budget) verwerkt in de budgetten Wmo en het beschikbare budget. Vanaf 2017 is dat structureel € 121.840.

Maatregelen

Om de risico's in 2014 te kunnen beheersen worden in het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma voorstellen opgenomen en aan het college voorgelegd. Voor wat

betreft de risico's voor 2015 en verder worden in het project Krachtig Noordoostpolder de voorbereidingen getroffen. In de loop van dit jaar en volgend jaar zal de werkelijke opgave duidelijk worden (aantal te ondersteunen inwoners, beschikbare budgetten en verhouding daarvan met historische uitgaven) op basis waarvan specifieke maatregelen kunnen worden uitgewerkt. In de tweede helft van 2014 zal dat in ieder geval zijn beslag krijgen in het te ontwikkelen nieuwe beleidsplan Wmo.

Wet Werk en Bijstand en Wet sociale werkvoorziening

In het kader van werk en inkomen is de gemeente tot 2015 (invoering Participatiewet) verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) en de Wet sociale werkvoorziening (Wsw).

Wet werk en bijstand

In het kader van de WWB ontvangt de gemeente een budget om uitkeringen te verstrekken (BUIG) en een participatiebudget om arbeidsdeelname te vergroten (en daarmee het beroep op uitkeringen te verkleinen). Op het budget BUIG loopt de gemeente een financieel risico. Meer uitkeringen dan je budget groot is, betekent een tekort dat je zelf moet opvangen. Minder uitkeringen dan je budget groot is betekent geld dat vrij besteedbaar is.

Tot 2009 hield de gemeente altijd geld over op de BUIG. Sinds 2009 is er sprake van tekorten als gevolg van de economische ontwikkelingen, het effect daarvan op de omvang van het bijstandsbestand en het feit dat het macrobudget (als gevolg van het toen geldende Bestuursakkoord) landelijk gezien te krap was. Voor Noordoostpolder ging het overigens om beperkte tekorten, wanneer je ze afzet tegen de ontwikkelingen landelijk.

Uitputting BUIG	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Noordoostpolder	95%	94%	101%	106%	111%	100%
Flevoland	93%	89%	98%	115%	127%	106%
Nederland	104%	103%	107%	113%	121%	103%

Bron: Kernkaart Werk en Bijstand; Ministerie SZW

Wanneer we naar de actuele stand van zaken in 2013 kijken koersen we op dit moment voor het eerst sinds 2009 weer aan op een overschot op het budget BUIG. De verwachting is dat we een bedrag van ongeveer € 500.000 zullen overhouden.

Naast het budget BUIG ontvangt de gemeente een participatiebudget. Dit budget dient te worden ingezet om het beroep op bijstand te beperken. Het budget bestaat uit drie componenten, te weten een deel voor educatie (geoormerkt voor besteding bij het ROC) een deel voor inburgering en een deel voor re-integratie. In 2013 komen we uit met dit budget.

Wet sociale werkvoorziening

De Wsw wordt voert de gemeente uit in de GR IJsselmeergroep door Concern voor Werk. Jaarlijks draagt de gemeente de Rijksbijdrage Wsw daarvoor over aan Concern voor Werk, aangevuld met een structurele jaarlijkse bijdrage van ongeveer 300.000 euro. Tevens voert Concern voor Werk voor de deelnemende gemeenten re-integratieactiviteiten uit. Met deze inkomsten heeft Concern voor Werk de afgelopen jaren een positief resultaat laten zien. Gelet op de wijzigingen in de Wsw is het realiseren van een positief resultaat echter steeds lastiger en is dit vooral afhankelijk van re-integratieactiviteiten die gemeenten bij Concern voor Werk afnemen. Door teruglopende re-integratiebudgetten staat dit echter ook onder druk.

Risico's 2014

Het voorlopige BUIG budget voor 2014 is door het Rijk hoger gesteld dan dat in 2013. Dit vanwege de economische vooruitzichten, waardoor een toenemend beroep op bijstandsuitkeringen verwacht. Het BUIG budget valt voor Noordoostpolder naar verwachting bijna 1,5 miljoen euro hoger uit. De verwachting is dat daarmee een bestandsgroei tot 734 uitkeringen (WWB, IOAW/Z), zoals die verwacht mag worden op basis van cijfers van het CBS en de verwachte groei zoals opgenomen in de MEV juni 2013, is op te vangen.

Het participatiebudget zal iets lager uitvallen; het deel voor inburgering komt namelijk te vervallen en het deel voor re-integratie wordt met meer dan een ton verlaagd van bijna 1,3 miljoen naar een bedrag van ruim 1,1 miljoen.

Budget	2013 (definitief)	2014 (voorlopig)
<i>Educatie</i>	€ 129.399	€ 91.438
<i>Inburgering</i>	€ 72.056	-
<i>Re-integratie</i>	€ 1.277.616	€ 1.146.139
Participatiebudget	€ 1.479.241	€ 1.237.577
BUIG	€ 10.409.483	€ 11.898.359

Voor de Wsw geldt dat in 2014 ongeveer hetzelfde budget beschikbaar is als in 2013 met een gelijke taakstelling. Door minder opbrengsten uit detacheringen en Begeleid Werken, minder re-integratietrajecten en scherpere tarieven voor diensten dreigt in 2014 een beperkt tekort bij de sociale werkvoorziening.

Budget	2013 (definitief)	2014 (voorlopig)
<i>Taakstelling</i>	223,88	222,57
<i>Rijksbudget</i>	€ 5.843.841	€ 5.787.604
<i>Gemeentelijke bijdrage</i>	€ 291.233	€ 300.000

Risico's 2015 en verder

De gemeente is op dit moment verantwoordelijk voor de Wsw'ers, WWB'ers en IOAW/Z. Vanaf 1 januari 2015 geldt de Participatiewet. Op dat moment komen hier de (herkeurde en deels nieuwe instroom) Wajong en nieuwe instroom Sw bij, als gevolg van de aanscherping Wajong en het afsluiten van de Wsw. Hieronder volgt een overzicht van de geschatte omvang van deze doelgroepen.

Doelgroep	Huidige omvang doelgroep	Huidige klantenbestand gemeente (1-7-2013)	Toekomstige klantenbestand gemeente (1-1-2015)	Toekomstig klantenbestand gemeente (1-1-2017)
WWB	670	670	750	757
IOAW/Z	32	32	36	37
Wsw	220	220	220	220
Wajong*	649		19	180
Totaal	1.436	922 (incl. Wsw)	1.020 (incl. Wsw oud)	1.194 (incl. Wsw oud)

* de verwachting is dat er landelijk 100.000 wajongers gefaseerd overgaan naar de Participatiewet in de periode tot en met 2018.

Het huidige re-integratiebudget is bedoeld om arbeidsdeelname te bevorderen en uitkeringslasten (BUIG) laag te houden. Het huidige Wsw budget is bedoeld om de werkgelegenheid van mensen met een Sw indicatie te borgen. Aan dat budget is jaarlijks een taakstelling gekoppeld. Met de invoering van de Participatiewet worden het re-integratiebudget en het Sw budget gebundeld (= totaal gebundeld re-integratiebudget). Onderstaande tabel geeft in indicatie van de budgetontwikkeling de komende jaren.

	2013	2014	2015	2016	2017
Re-integratiebudget					
Szw-deel Pbudget	1.277.616	1.146.139	1.108.169	1.153.217	1.178.443
Wsw	5.843.841	5.787.604	5.528.689	5.108.819	4.701.085
Totaal gebundeld re-integratiebudget	7.121.457	6.933.743	6.636.858	6.262.036	5.879.528
Uitkeringsbudget					
BUIG	10.409.483	11.898.359	11.691.557	12.470.311	13.116.685

Op 1 januari wordt de Participatiewet van kracht. De voorbereidingen daarop zijn al enige tijd gaande. Maar stel nu eens dat we niets doen. Wat gebeurt er dan? Hoe verhouden de hiervoor geschetste budgetontwikkelingen, doelgroepvolumes en kosten zich dan tot elkaar?

De volgende tabel laat dat zien voor het gebundeld re-integratiebudget uitgaande van een budgetneutrale uitvoering (niet meer uitgeven dan van het Rijk ontvangen wordt).

	Wsw-oud	Re-integratiebestand
Volume 2017	212	974
% van volume totaal	18%	82%
Lasten 2017*	5.714.614	164.914
% van lasten	97%	3%
Budget per deelnemer**	€ 26.955,-	€ 170,-

* de lasten voor de Wsw-oud zijn gelijkgesteld aan de Rijksbijdrage Wsw 2013. Hierbij is de structurele extra bijdrage van de gemeenten van ongeveer 300.000 euro niet meegenomen.

** in het budget per volume zijn bij de Wsw-oud de loonkosten inbegrepen. Bij het re-integratiebestand worden de kosten van de uitkering betaald uit het BUIG (gemiddeld € 13.285 per jaar per persoon).

De hiervoor genoemde cijfers laten zien dat bij ongewijzigd beleid het beschikbare budget voor re-integratie beperkt is. Dan kan nadelige gevolgen hebben voor de uitstroom vanuit de Participatiewet. Zeker gezien het feit dat de doelgroep uitgebreid wordt met mensen die waarschijnlijk meer ondersteuning nodig hebben dan de huidige doelgroep van de WWB. De eventuele nadelige gevolgen voor de BUIG zijn hierin nog niet meegenomen.

Maatregelen

Om de risico's in 2014 te kunnen beheersen worden in het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma (Investeren in bezuinigen) voorstellen opgenomen en aan het college voorgelegd. Voor wat betreft de risico's voor 2015 en verder worden in het project Krachtig Noordoostpolder de voorbereidingen getroffen. In de loop van dit jaar en volgend jaar zal de werkelijke opgave duidelijk worden (aantal te ondersteunen inwoners, beschikbare budgetten en verhouding daarvan met historische uitgaven) op basis waarvan specifieke maatregelen kunnen worden uitgewerkt. Tevens loopt op dit moment een onderzoek naar de financiële effecten van de Participatiewet en de mogelijkheden die de gemeente heeft dit binnen de rijksbudgetten meer in evenwicht te brengen

Zorg voor jeugd

De beleidsvrijheid voor de decentralisatie jeugdzorg wordt steeds beperkter. De risico's en de Rijksbezuinigingen waren al groot, maar door de beperkte beleidsvrijheid en de door het Rijk opgelegde verplichtingen (landelijk, regionaal en lokaal) nemen de risico's toe. Tot nu toe (1 oktober 2013) wordt nog steeds een schatting gemaakt van het aantal gebruikers, de dienstverlening, de kosten en welke instelling wat doet. Correcte feitelijke cijfers ontbreken nog altijd. Ook de aansluiting van de GGZ in de Jeugdwet blijft onzeker. Daarnaast zal de doorverwijzing van huisartsen naar gespecialiseerde hulp blijven bestaan, waarvoor gemeenten de rekening gepresenteerd krijgen.

Risico's 2014

In 2014 kan nog worden geëxperimenteerd. Er wordt wel gekort op de budgetten maar de jeugdzorg is nog niet de gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Risico's 2015 en verder

Voor 2015 en verder kunnen de volgende risico's worden benoemd:

- De huidige kosten jeugdzorg worden geschat op € 12 miljoen. Tot nu toe zijn de exacte gegevens nog onbekend.
- Hulpverlening zorg voor jeugd zal onder druk komen te staan om dat de geschatte kosten nu 12 miljoen zijn, terwijl het gemeentelijk budget naar verwachting 2 miljoen lager zal zijn (10 miljoen) als gevolg van de 20% efficiencykorting van het Rijk.
- Afhankelijk van de regionale variant worden de frictiekosten voor instellingen voor geïndiceerde jeugdzorg op ± 2 miljoen geschat. Deze kosten gaan af van het budget van 10 miljoen voor hulpverlening zorg voor jeugd.
- De Rijksbijdrage voor de gemeentelijke uitvoering is € 178.000 (1,5 fte voor regie, coördinatie, beleid, schaal 12). Dit bedrag is exclusief uitvoering, administratieve verwerking, bezwaar en beroepsschriften. De verwachting is dat hiervoor aanvullend € 150.000 (3 fte) nodig is.
- Voor landelijke inkoop (zeer specialistische hulp) wordt 2,2% gereserveerd uit het bedrag van 10 miljoen hulpverlening zorg voor jeugd (minus ± € 220.000,-).
- Onduidelijk is hoe het is gesteld met de wettelijke aansprakelijkheid. Stel een kind wordt onterecht uit huis geplaatst. Ouders dienen hiervoor een schadeclaim in. Is de gemeente hiervoor aansprakelijk? En zo ja kunnen we dat dan verzekeren?

Maatregelen

Voor wat betreft de risico's voor 2015 en verder worden in het project Krachtig Noordoostpolder de voorbereidingen getroffen. In de loop van dit jaar en volgend jaar zal de werkelijke opgave duidelijk worden (aantal te ondersteunen kinderen en gezinnen, beschikbare budgetten en verhouding daarvan met historische uitgaven) op basis waarvan specifieke maatregelen kunnen worden uitgewerkt. In de tweede helft van 2014 zal dat in ieder geval zijn beslag krijgen in het te ontwikkelen nieuwe beleidsplan jeugd, waarin ook de verbinding wordt gelegd met het hierna uitgewerkt jeugdbeleid, Centrum voor jeugd en gezin.

Jeugdbeleid

Voor de uitvoering van de zorg voor jeugd zijn voldoende preventieve maatregelen gewenst. In 2014 wordt er eenmalig € 111.000 bezuinigd. De bezuiniging op deze activiteiten wordt in 2014 gecompenseerd uit andere budgetten. In 2014 wordt het jeugdbeleid geëvalueerd en wordt nieuw jeugdbeleid opgesteld. Er wordt aansluiting en afstemming gezocht met de het project zorg voor jeugd.

Risico's 2014

Geen

Risico's 2015 en verder

Het is nog onbekend welk budget de gemeenteraad beschikbaar stelt voor de uitvoering van het preventieve jeugdbeleid 2015 – 2019.

Maatregelen

Zie voorgaande paragraaf zorg voor jeugd.

Centrum voor jeugd en gezin(CJG)

Het CJG is er voor alle opvoed- en opgroei vragen/problemen van ouders en hun kinderen en jongeren. Voor de uitvoering van het CJG ontvangt de gemeente

Noordoostpolder een doeluitkering van het Rijk. Uit deze doeluitkering moeten een aantal activiteiten worden gerealiseerd:

- Jeugdgezondheidszorg 0 – 4 en 5– 19 jaar
- De vijf Wmo functies:
  - o Informatie en advies
  - o Signalering
  - o Toeleiding naar hulp
  - o Licht pedagogische hulp en opvoedingsondersteuning
  - o Coördinatie van zorg
- Schakel met Bureau Jeugdzorg
- Schakel met de Zorg Adviesteams

Risico's 2014

De risico's voor 2014 zijn afhankelijk van het te nemen Rijksbesluit met betrekking tot de decentralisatie uitkering CJG. Daarnaast is Noordoostpolder in 2013 gestart met de sociale teams. De zorgstructuur van het CJG moet worden afgestemd/aangesloten/omgevormd naar de sociale teams. Dit betekent dat aanpassing van de activiteiten en in de subsidieverlening met betrokken instellingen moet plaats vinden. Het kan ook betekenen dat de subsidie bij een instelling wordt afgebouwd en bij een andere instelling wordt opgebouwd.

Risico's 2015 en verder

Deze zijn afhankelijk van het Rijksbesluit met betrekking tot de decentralisatie uitkering CJG.

Maatregelen

Zie voorgaande paragraaf zorg voor jeugd.

Onderwijsachterstandenbeleid

De gemeente ontvangt jaarlijks een brede doeluitkering van het Rijk voor de bestrijding van onderwijsachterstanden. Het gaat om een bedrag van ruim € 800.000. Per 1 januari 2015 eindigt deze uitkering. Op dit moment is nog niet duidelijk of en in welke vorm het Rijk hier een vervolg aan geeft en wat dat betekent voor de uitgaven die de gemeente nu doet vanuit het beschikbare budget. Vanaf 2015 is hier een structureel risico van € 800.000,- indien het huidige beleid wordt voortgezet. In 2014 wordt het onderwijsachterstandenbeleid geëvalueerd en wordt nieuw beleid ontwikkeld op basis van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.

Daarnaast ontvangt de gemeente middelen voor de uitvoering van peuterspeelzaalwerk in het gemeentefonds. Het accres is ongeveer € 175.000. Van dit bedrag wordt nu €78.000 ingezet voor de uitvoering van peuterspeelzaalwerk en de rest voor handhaving van de kwaliteit van peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en gastouders. Landelijk loopt de discussie om een voorschools aanbod voor alle peuters te organiseren eventueel gefinancierd vanuit het accres. Indien dit doorgaat kan het betekenen dat het Rijk dit bedrag uit het gemeentefonds neemt en bestemt voor een voorschools aanbod. Inmiddels is duidelijk dat de Stichting Peuterspeelzalen (SPN) kampt met financiële tekorten (2012 – 56.000 en 2013 begroot 95.000). Daarnaast heeft de gemeenteraad besloten om vanaf 2015 € 20.000 te bezuinigen op de subsidie aan SPN.

Risico's 2014

Vanwege de financiële positie van SPN loopt de uitvoering van voorschoolse educatie gevaar. De gemeente is wettelijk verplicht om voldoende voorschools aanbod te realiseren.

Risico's 2015 en verder

Indien de brede doeluitkering geheel verdwijnt kan dit gevolgen hebben voor o.a. de voorschoolse educatie, de schakelvoorziening in het basisonderwijs en opstapje

uitgevoerd door Carrefour. Daarnaast kan bij een eventuele uitname uit accres van € 175.000 gevolgen hebben voor het peuterspeelzaalwerk.

Maatregelen

In 2013 wordt SPN hulp geboden in de vorm van een crisismanager met als doel een toekomstbestendige financiële basis waardoor de uitvoering van voorschoolse educatie in ieder geval gewaarborgd blijft, of een beheerst faillissement kan plaatsvinden gekoppeld aan continuïteit van de dienstverlening aan de doelgroep door een andere organisatie. De hulp start in 2013 en loopt door tot 1 maart 2014. Op basis van de bevindingen van de crisismanager worden keuzes gemaakt. In 2014 wordt nieuw beleid ontwikkeld op basis van de beschikbare financiële middelen en de daarbij behorende mogelijkheden.

Lokaal onderwijsbeleid

Passend onderwijs wordt per 1 augustus 2014 ingevoerd. De samenwerkingsverbanden (basisonderwijs en voortgezet onderwijs) in Noordoostpolder worden fors gekort terwijl het aantal rugzakjes (voor leerlingen met ambulante begeleiding) en het aantal leerlingen speciaal onderwijs hoger is dan het landelijk gemiddelde. De regie voor passend onderwijs ligt bij de schoolbesturen.

Daarnaast heeft de gemeenteraad besloten om met ingang van 2016 te bezuinigen op de Expertisebundeling (€ 198.000 per jaar) en Logopedie (€ 45.000,- per jaar). De verwachting is dat er voor kwetsbare kinderen onvoldoende zorg beschikbaar is waardoor een doorgaande leerlijn onder druk komt te staan. Er zal een toename zijn van het aantal thuiszitters. Hierdoor neemt de druk op de zorg voor jeugd toe. De relatie met het leerlingenvervoer, het centrum voor jeugd en gezin en de decentralisatie van de jeugdzorg en de AWBZ zijn aandachtspunten.

Risico's 2014

In 2014 is er nog geen bezuiniging; werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. Door bezuiniging staat wel de samenwerking met het onderwijs onder druk waardoor vereiste aansluiting/afstemming met zorg voor jeugd wordt bemoeilijkt.

Risico's 2015 en verder

In 2015 nog geen bezuiniging op de expertisebundeling en logopedie; werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. Door bezuiniging staat wel de samenwerking met het onderwijs onder druk waardoor vereiste aansluiting/afstemming met zorg voor jeugd wordt bemoeilijkt. In 2015 vindt wel een bezuinig van € 150.000 op leerlingenvervoer plaats. Vanaf 2016 gaat de bezuiniging expertisebundeling en logopedie in en zullen de gevolgen zichtbaar worden voor met name voor kwetsbare kinderen en hun gezinnen.

Maatregelen

In 2015 ontvangt het onderwijs nog subsidie voor de expertisebundeling. Met het onderwijs zijn afspraken gemaakt om de middelen logopedie 2014 en 2015 en het ontwikkelbudget 2014 voor het expertisecentrum te reserveren voor 2016. In 2016 is dan beperkt budget beschikbaar voor de uitvoering van onderzoeken. De regie voor Passend Onderwijs ligt bij het onderwijs. Het OOGO OP (op overeenstemming gericht overleg ondersteuningsplannen) is bedoeld om de samenwerking tussen onderwijs en gemeente te bevorderen. Aandachtspunt in de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering blijft de gemeente alert is en blijft op de scheiding tussen onderwijskundige problematiek en gezins-/kind gerelateerde problematiek waarbij de eerste voor rekening komt van het onderwijs en de tweede voor de gemeente.

Minimabeleid

Het minimabeleid is erop gericht inwoners met een laag inkomen te ondersteunen zodat zij kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Het is beleid met open-eind-regelingen die gebaseerd zijn op de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en op de bijzondere-, en categoriale bijstandsregelingen uit de WWB. De gemeenteraad heeft bij

de herijking van het minimabeleid in 2012 het budget verhoogd tot een bedrag van circa € 1,35 miljoen. Vooralsnog is dit budget toereikend waarbij zij aangetekend, dat op het deelbudget voor schuldhulpverlening een mogelijke geringe tekort kan ontstaan vanwege een grotere instroom van klanten met problematische schulden.

Het Rijk heeft daarnaast voor 2013 extra middelen beschikbaar gesteld voor intensivering van het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid. Voor Noordoostpolder gaat het om een bedrag van € 35.000 dat als algemene uitkering in het gemeentefonds wordt gestort.

Risico's 2014, 2015 en verder

Ook voor 2014 en 2015 heeft het Rijk extra middelen toegezegd voor intensivering van armoede- en schuldenbeleid; in totaal € 80 miljoen voor 2014 en € 100 miljoen voor 2015. In het najaar 2013 zal de nadere uitwerking van de intensivering worden bekend gemaakt evenals de inzet en verdeling van deze extra middelen.

Hoewel is te verwachten dat in de komende periode het aantal inwoners met een laag inkomen en problematische schulden zal toenemen als gevolg van de economische crisis, zullen de financiële risico's van het minimabeleid beperkt van omvang zijn. Alleen op het terrein van de schuldhulpverlening is een mogelijke tekort een reëel risico. De kans is namelijk zeer aanwezig dat een beoogde kostenreductie als gevolg van nieuwe beleid teniet wordt gedaan door een groter volume van nieuwe klanten. De participatieregelingen voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken (meedoen-regeling) zijn voor wat betreft een volume-effect minder gevoelig voor de gevolgen van de economische crisis. Mogelijk treedt een volume effect wel op bij de meedoen-regeling voor jongeren. Op dit deelbudget is momenteel nog sprake van onderuitputting. Voorgesteld wordt om de structurele stelpost decentralisaties, indien nodig, aan te wenden voor alternatieve dekking van het minimabeleid.

Maatregelen

Op de risico's met betrekking tot de schuldhulpverlening wordt geanticipeerd met het nieuwe beleidsplan schuldhulpverlening.

Volksgezondheid

Noordoostpolder heeft als een van de zes deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling een betrekkelijke invloed op de begroting van het collectieve takendeel GGD Flevoland (totaal € 6.886.000). Van deze wettelijke bijdrage wordt 11,6% (€ 801.000) toegerekend aan onze gemeente.

Risico's 2014

Volgens de risicoparaagraaf van de begroting 2014 van de GGD zijn het weerstandsvermogen en de algemene reserve voldoende voor het risicoprofiel van 2014. Punt van aandacht voor de begroting 2014 is wel dat in 2013 het kostenniveau nog zodanig moet zijn verlaagd dat dit ingaande 2014 in evenwicht is met de gemeentelijke bijdragen. De verwachting na het derde kwartaal 2013 is dat dit door de GGD gerealiseerd wordt. De afbouw van de subsidie Logopedie verloopt volgens plan; in 2014 wordt voor het laatst subsidie verleend. Er zijn geen frictiekosten (meer) te verwachten.

Risico's 2015 en verder

Verdere bezuinigingen op de GR GGD Flevoland vanaf 2015 vormen een reëel risico voor de financiële stabiliteit van de GGD. Nu voorlopig ook geen zicht is op een fusie met de GGD Gooi & Vechtstreek zullen besparingen op grond van schaalvoordelen niet mogelijk zijn. Bovendien zit het weerstandsvermogen aan de ondergrens.

Maatregelen

Nu een fusie met de GGD Gooi & Vechtstreek van de baan is zal de GGD voorlopig een pas op de plaats maken. Voor de GHOR functies worden alternatieve regelingen getroffen met Gooi & Vechtstreek.

Koepelreserve sociaal domein

In het gemeentelijk sociaal domein doen zich grofweg twee soorten financiële risico's voor. Op de eerste plaats zijn dat risico's die te beheersen zijn met beleidsmaatregelen. Daarnaast zijn er risico's die slechts beperkt door beleidsmaatregelen te beheersen zijn.

Voor wat betreft het eerste soort zijn in de paragraaf hiervoor de te nemen maatregelen beschreven. De beperkt te beheersen risico's betreffen met name de openeinderegelingen, zoals de verstrekking van bijstandsuitkeringen (BUIG), de compensatieplicht (WMO) en het minimabeleid. Ook de financiële risico's in gemeenschappelijke regelingen zijn beperkt beheersbaar, omdat het bijsturend vermogen beperkter is. Wanneer dergelijke risico's zich daadwerkelijk voordoen kunnen zij een aanzienlijke impact op het weerstandsvermogen van de gemeente hebben. Met de huidige koepelreserve Sociaal Domein, die op basis van de risico-inventarisatie van 2012 is gesteld op een benodigde omvang van 6 miljoen euro, kunnen de incidentele risico's worden opgevangen en kunnen beleidsmatig onderbouwde investeringen ten behoeve van het structureel beheersen van risico's worden gedekt.

Omvang 2014

Wanneer we kijken naar de risico's op de openeinderegelingen en gemeenschappelijke regelingen in 2014 komen we tot een volgend beeld:

Risicoscenario '14	Minimale impact	Verwachte impact	Maximale impact
<i>Compensatieplicht WMO (openeinde)</i>	€ 0	€ 200.000	€ 400.000
<i>Minimabeleid (openeinde)</i>	€ 0	€ 100.000	€ 250.000
<i>Verstrekken bijstand (openeinde)</i>	€ 0	€ 500.000	€ 1.189.835
<i>Niet sluitende begroting GGD</i>	€ 0	€ 20.000	€ 40.000
<i>Niet sluitende begroting GR IJsselmeergroep</i>	€ 0	€ 300.000	€ 600.000
<i>Toename beroep re-integratieondersteuning</i>	€ 0	€ 50.000	€ 100.000

Op basis van bovenstaande kan worden gesteld dat de incidentele risico's in 2014 te over zien zijn. Bij een (onwaarschijnlijke) maximale impact (wanneer alle risico's zich tegelijkertijd voordoen in de sterkte vorm) is een bedrag nodig van bijna 2,5 miljoen. De huidige koepelreserve voorziet daarin.

Omvang 2015 en verder

Kijkend naar de toekomst (2015 en verder) verschijnen nieuwe risico's aan de horizon. Risico's die met een hoge mate van onzekerheid zijn omkleed. Onder andere vanwege wetgevingstrajecten die nog lopen en onduidelijkheden over de precieze opgave waar gemeenten voor komen te staan. Wat we weten is dat onze taken en verantwoordelijkheden in het sociaal domein gaan toenemen en dat dit gepaard gaat met beleidsvrijheid en budgetverantwoordelijkheid (inclusief efficiencykorting) en noodzakelijke gemeentebrede bezuinigingen.

Op de risico's voor 2015 en verder zullen beleidsmatige antwoorden gegeven moeten worden, zover dat nu al mogelijk is gelet op de genoemde onduidelijkheden. De

structureel in de meerjarenbegroting opgenomen stelpost decentralisaties (€ 500.000) wordt hiervoor als implementatiebudget aangewend en zal, mede gelet op de onzekerheden en onduidelijkheden, in de jaren 2015 en verder worden aangewend om de exploitatie op een passend niveau te krijgen.

Tevens zal een inschatting gemaakt worden van de incidentele risico's die zich voor kunnen blijven doen in 2015 en verder. De exacte impact is nog niet te bepalen, maar wanneer we in ogenschouw nemen dat:

- het huidige Wmo-budget waarschijnlijk met een factor 4 of 5 zal groeien, maar dat daarmee eveneens een rijksbezuiniging van 25% wordt doorgevoerd;
- dat het budget voor de jeugdzorg rond de 10 miljoen euro zal liggen, maar dat ook daar al een rijksbezuiniging van ruim 2 miljoen euro is toegepast (terwijl continuïteit van zorg voor in ieder geval 2015 wordt geëist)
- niet duidelijk is wat de impact zal zijn van de regionale functie die onze gemeente heeft voor een aantal jeugdvoorzieningen, op het beschikbare budget;
- de Participatiewet tot een grote groei aan te ondersteunen inwoners leidt, maar tot een scherpe beperking van het in te zetten budget daartoe; en
- de Participatiewet de GR IJsselmeergroep financieel zwaar onder druk zet;

zal een koepelreserve sociaal domein met een omvang van 6 miljoen euro niet voldoende zijn om het risicoscenario met een maximale impact (alles doet zich in een jaar voor) te dekken.

Advies

Derhalve wordt geadviseerd de koepelreserve in 2014 minimaal op het huidige peil te houden en op basis van de cijfers die in de loop van 2013 en 2014 in het kader van de decentralisaties bekend worden te bepalen wat de gewenste omvang van de koepelreserve in 2015 en verder is.

Tevens wordt geadviseerd de taken die als gevolg van decentralisaties overkomen in 2015, vanwege de vele onzekerheden en onduidelijkheden, vooralsnog budgettair neutraal te ramen voor 2015 en daarbij de structurele stelpost decentralisaties te handhaven. Op dit moment dient deze als investerings- en implementatiebudget om ons voor te bereiden op de nieuwe taken en verantwoordelijkheden. Voor 2015 en verder zal met dit budget de transitie in de exploitatie worden opvangen en tevens dienen als alternatieve dekking van het minimabeleid.